

CÔNG TÁC BẢO TỒN, TRỪNG TU, TÔN TẠO VÀ PHÁT HUY GIÁ TRỊ HỆ THỐNG CÁC DI TÍCH LỊCH SỬ LỰC LƯỢNG VŨ TRANG NHÂN DÂN QUẢNG BÌNH THỜI KỲ 1945-1975 GẮN VỚI PHÁT TRIỂN DU LỊCH THỜI GIAN QUÁ

HOÀI HƯƠNG - QUỲNH TRANG

Sở Văn hóa và Thể thao tỉnh Quảng Bình

Lực lượng vũ trang nhân dân (LLVTND) Việt Nam gồm Quân đội nhân dân Việt Nam, Công an nhân dân Việt Nam và Dân quân tự vệ Việt Nam. Trong quá trình lịch sử, từ khi Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời (3/2/1930) đã từng bước xây dựng và lãnh đạo LLVTND tuyệt đối trung thành với Tổ quốc, Nhân dân, Đảng và Nhà nước; có nhiệm vụ sẵn sàng chiến đấu, chiến đấu, phục vụ chiến đấu, bảo vệ độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, an ninh quốc gia, trật tự, an toàn xã hội; bảo vệ Nhân dân, Đảng, Nhà nước, chế độ xã hội chủ nghĩa, thành quả cách mạng; cùng toàn dân xây dựng đất nước và thực hiện nghĩa vụ quốc tế.

Từ quá trình đấu tranh anh dũng của quân và dân cả nước kể từ khi có Đảng ra đời lãnh đạo cách mạng, hệ thống di tích lịch sử LLVTND trong cả nước rất phong phú, đa dạng, cho thấy cả quá trình xây dựng và trưởng thành của LLVTND, góp phần tái hiện bức tranh toàn cảnh cuộc chiến tranh nhân dân trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ cũng như trong đấu tranh bảo vệ biên giới phía Bắc, phía Tây Nam Tổ quốc. Di tích lịch sử LLVTND bao gồm các công trình xây dựng, địa điểm gắn với sự kiện lịch sử tiêu biểu trong công cuộc đấu tranh giành độc lập, giải phóng dân tộc dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Việt Nam; công trình xây dựng, địa điểm gắn với thân thể và sự nghiệp của anh hùng dân tộc, danh nhân của đất nước trong hai cuộc kháng chiến chống Pháp, chống Mỹ cũng như trong đấu tranh bảo vệ biên giới phía Bắc, phía Tây

Nam Tổ quốc; công trình xây dựng, địa điểm gắn với sự kiện lịch sử tiêu biểu của các thời kỳ cách mạng, kháng chiến.

Trên địa bàn tỉnh Quảng Bình, truyền thống đấu tranh cách mạng qua hai cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp và đế quốc Mỹ xâm lược đã để lại cho Quảng Bình nhiều di sản văn hóa quý giá, mang tầm vóc và giá trị to lớn bởi sự phong phú và tính độc đáo của nó, trong đó có hệ thống di tích lịch sử LLVTND thời kỳ 1945-1975. Di tích lịch sử LLVTND Quảng Bình gắn liền với quá trình đấu tranh cách mạng của Nhân dân Quảng Bình nói riêng và cả nước nói chung dưới sự lãnh đạo của Đảng để giành độc lập dân tộc, thống nhất đất nước. Mỗi di tích đều chứa đựng trong mình giá trị to lớn cần được bảo tồn và phát huy nhằm giáo dục truyền thống đấu tranh cách mạng cho thế hệ sau. Đây cũng là một trong những nguồn tài nguyên đầy tiềm năng để phát triển du lịch, phục vụ du khách tham quan, nghiên cứu, tìm về cội nguồn, về các địa chỉ đỏ. Di tích lịch sử LLVTND Quảng Bình có khung thời gian khá dài, bao quát nhiều vấn đề lịch sử, liên quan đến nhiều sự kiện, nhân vật lịch sử có tầm ảnh hưởng tích cực đến sự phát triển của phong trào cách mạng ở trong tỉnh và cả nước. Nhiều di tích lịch sử LLVTND ở Quảng Bình có tầm ảnh hưởng quốc gia, phân bố ở các địa phương trong tỉnh như các điểm di tích thuộc hệ thống di tích đường Hồ Chí Minh - đường Trường Sơn. Đặc biệt, Quảng Bình có một đặc điểm mà các nơi khác ít có là ngay trong vùng lõi Di sản Thiên nhiên thế giới Vườn Quốc gia Phong

Nha - Kẽ Bàng có nhiều điểm di tích lịch sử LLVTND quốc gia đặc biệt thuộc hệ thống di tích đường Hồ Chí Minh huyền thoại.

Các di tích lịch sử LLVTND ở Quảng Bình phân bố rộng khắp các địa phương trong tỉnh, phản ánh chân thực, sinh động về cuộc sống, lao động, chiến đấu chống thực dân, đế quốc xâm lược cũng như truyền thống yêu nước và tinh thần đấu tranh cách mạng của Nhân dân địa phương. Mỗi một di tích lịch sử LLVTND Quảng Bình đều gắn với những chiến công và sự hy sinh của các thế hệ đi trước trong cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc nên vừa có giá trị giáo dục truyền thống cách mạng cho thế hệ sau vừa có tiềm năng lớn để phát triển du lịch. Các di tích lịch sử LLVTND là nguồn tài nguyên quan trọng để ngành du lịch Quảng Bình tạo ra những sản phẩm du lịch độc đáo, xây dựng các tour, tuyến, điểm tham quan du lịch phù hợp, hấp dẫn du khách.

Có thể phân nhóm di tích lịch sử LLVTND thành hai nhóm:

- *Nhóm các di tích thuộc hệ thống đường Hồ Chí Minh:* Trong thời gian qua, nhiều điểm di tích lịch sử LLVTND trên tuyến đường Hồ Chí Minh đã được đưa vào khai thác phục vụ du lịch, thu hút được nhiều du khách đến tham quan như hang Tám Thanh niên xung phong (hang Tám Cô) và đền tưởng niệm các anh hùng liệt sĩ hy sinh trên tuyến đường 20 Quyết Thắng, đồi Cha Quang, bến phà Xuân Sơn, bến phà Long Đại..., trở thành những điểm du lịch văn hóa tâm linh góp phần vào việc phát triển du lịch của tỉnh. Các điểm di tích này sẽ trở thành những điểm đến hấp dẫn du khách trong tuyến du lịch hoài niệm về chiến trường xưa và đồng đội. Vì vậy, cần đẩy mạnh công tác tuyên truyền giới thiệu, quảng bá rộng rãi đến du khách, đưa các điểm di tích vào kế hoạch xây dựng các tuyến du lịch.

Các di tích lịch sử LLVTND thuộc đường Hồ Chí Minh ở Quảng Bình đa số tọa lạc giữa vùng rừng núi, được thiên nhiên ưu đãi, có không gian, cảnh quan đẹp, thoáng mát (có

núi, có rừng, có sông suối, thác nước, hồ... và có hệ thống động, thực vật phong phú và đa dạng). Đây là những tài nguyên có giá trị gắn liền với các di tích, là một thế mạnh lớn để các di tích trở thành điểm tham quan lý tưởng thu hút du khách. Nhiều di tích lịch sử LLVTND thuộc hệ thống đường Hồ Chí Minh ngoài giá trị vật thể còn mang nhiều giá trị phi vật thể thiêng liêng như các nghi lễ tri ân, tưởng niệm, hoạt động tâm linh,... Đây là thành tố rất quan trọng để khai thác phục vụ hoạt động du lịch của các di tích lịch sử LLVTND.

Các di tích lịch sử LLVTND thuộc hệ thống đường Hồ Chí Minh phân bố chủ yếu gần các trục đường giao thông chính như: đường 20, đường 12A, gần vùng lõi Di sản Thiên nhiên thế giới Vườn Quốc gia Phong Nha - Kẻ Bàng nên rất thuận lợi trong việc đi lại của du khách khi đến tham quan di tích. Mạng lưới giao thông đến các điểm di tích thuận tiện giúp cho việc xây dựng tour, tuyến, kết nối sản phẩm du lịch trong tỉnh dễ dàng hơn (Thành phố Đồng Hới - Các điểm di tích trên đường 12A thuộc huyện Minh Hóa (Ngã ba Khe Ve - Khe Thui - Đồi Cha Quang - Bãi Dinh - La Trọng - Cổng Trời - Cha Lo) - Phong Nha; Thành phố Đồng Hới - Bến phà Gianh - Đường Ba Trại - Ngã ba Thọ Lộc - Làng chiến đấu Cự Nẫm - Bến phà Xuân Sơn - Các điểm di tích trên đường 20 Quyết Thắng - Phong Nha).

- *Nhóm các di tích ở phía Bắc Quảng Bình:* Nhiều di tích lịch sử LLVTND ở phía Bắc Quảng Bình như bến phà Gianh, Làng chiến đấu Cự Nẫm, đường Ba Trại - ngã ba Thọ Lộc,... sẽ là những điểm đến đầy hấp dẫn đối với du khách nếu được đầu tư phát huy giá trị phục vụ du lịch. Các di tích khi trở thành những điểm đến du lịch sẽ không bị trùng lặp về phương diện tâm lý, thẩm mỹ so với các điểm đến khác trong vùng. Hiện nay, những di tích lịch sử LLVTND này có hạ tầng giao thông khá thuận lợi, có khả năng kết nối với các điểm du lịch, trung tâm kinh tế - xã hội của

vùng như Đá Nhảy, Vũng Chùa - Đảo Yến, đền Thánh Mẫu Liễu Hạnh, thắng cảnh Hoành Sơn quan - Đèo Ngang. Đặc biệt, di tích làng chiến đấu Cự Nẫm thuộc địa bàn xã Cự Nẫm đã được UBND tỉnh Quảng Bình phê duyệt Đề án làng văn hóa du lịch Cự Nẫm theo Quyết định số 3548/QĐ-UBND ngày 1/11/2021. Mục tiêu hướng đến của Đề án là xây dựng làng văn hóa du lịch Cự Nẫm thành khu du lịch hấp dẫn với hệ thống sản phẩm du lịch, dịch vụ đặc trưng của địa phương. Di tích làng chiến đấu Cự Nẫm sẽ phát huy giá trị của mình để góp phần tạo nên các sản phẩm du lịch đặc trưng của địa phương “làng một đêm” nổi tiếng trong kháng chiến chống Mỹ. Trên cơ sở lồng ghép với các sản phẩm du lịch nghỉ dưỡng biển, du lịch văn hóa tâm linh gắn với các di tích lịch sử LLVTND, có thể thiết lập các tour du lịch nội tỉnh ở Bắc Quảng Bình như: Thành phố Đồng Hới - Đá Nhảy - Bến phà Gianh - Đường Ba Trại - Làng chiến đấu Cự Nẫm - Vũng Chùa - Đảo Yến - Hoành Sơn quan (Đèo Ngang),...

Những năm qua, công tác bảo tồn, trùng tu, tôn tạo và phát huy giá trị hệ thống các di tích lịch sử LLVTND Quảng Bình thời kỳ 1945-1975 gắn với phát triển du lịch đã đạt được nhiều kết quả đáng khích lệ. Xét về mặt thuận lợi, công tác quản lý nhà nước đối với di tích - danh thắng nói chung và di tích lịch sử LLVTND nói riêng trên địa bàn tỉnh Quảng Bình hiện nay đã được phân cấp quản lý theo quy định của Luật Di sản Văn hóa. Theo đó, UBND tỉnh thống nhất quản lý nhà nước về di tích; Sở Văn hóa và Thể thao tham mưu cho UBND tỉnh thực hiện việc quản lý nhà nước đối với di tích. Các sở, ngành, cơ quan trực thuộc UBND tỉnh, UBND các huyện (thành phố, thị xã) phối hợp với Sở Văn hóa và Thể thao thực hiện quản lý nhà nước đối với di tích trên địa bàn được phân cấp. Nhờ vậy đã khắc phục được những hạn chế trong công tác quản lý, bảo vệ di tích, nâng cao trách nhiệm của chính quyền các cấp nhằm bảo tồn phát huy giá trị di tích. Hiện nay, các di tích lịch sử

LLVTND trên địa bàn tỉnh đã được cắm mốc khoanh vùng bảo vệ, dựng bảng chỉ dẫn di tích nên rất thuận lợi cho công tác quản lý, bảo vệ và phát huy giá trị di tích.

Hàng năm, từ nguồn vốn đầu tư cho di tích, hoạt động trùng tu, tôn tạo di tích được triển khai thực hiện thường xuyên và khá hiệu quả. Đến nay, một số di tích LLVTND đã được đầu tư phát triển khá đồng bộ, cơ bản hoàn chỉnh, khẳng định được vị trí trong hệ thống di tích cấp tỉnh và quốc gia, trở thành những điểm tham quan du lịch thu hút du khách của tỉnh như: Hang Tám Thanh niên xung phong, đồi Cha Quang, khu di tích Khe Thui, bến phà Long Đại, bến phà Xuân Sơn, trận địa C gái Ngư Thủy,... Các điểm di tích trên đường 20 Quyết Thắng (Trọng điểm ATP, ngầm Trạ Ang, tổng kho NH, hang Thông tin, hang Y tá), đường 12A (ngã ba Khe Ve, cầu Ka Tang, Bãi Dinh, La Trọng, đồi Cha Quang, Cổng Trời) cũng đã có nhiều cố gắng trong công tác bảo tồn trở thành “địa chỉ đỏ” trong hoạt động giáo dục truyền thống.

Hoạt động xã hội hóa bảo tồn, tôn tạo di tích lịch sử LLVTND trên địa bàn tỉnh đã được chú trọng và mang lại hiệu quả thiết thực. Nhiều tổ chức, cá nhân đã có những đóng góp tích cực trong hoạt động đầu tư tôn tạo di tích như: Tập đoàn Bảo Việt, Bộ Tư lệnh Thông tin, Lữ đoàn 134, Báo Sài Gòn giải phóng,... đã tích cực đầu tư kinh phí xây dựng các hạng mục nhà bia, đài ghi dấu chiến công, tượng đài, đền thờ liệt sĩ. Nhiều di tích lịch sử LLVTND gắn liền với lịch sử các địa phương đã được các tổ chức đoàn thể, cán bộ và Nhân dân hưởng ứng quyên góp tiền của để bảo tồn, trở thành những điểm đến lịch sử văn hóa để tôn vinh và giáo dục truyền thống cách mạng cho thế hệ sau.

Các di tích lịch sử LLVTND ở Quảng Bình chủ yếu nằm gần các trục đường giao thông quan trọng như quốc lộ 1A, đường Hồ Chí Minh, quốc lộ 12A, đường 10, đường 15,... nên khả năng di chuyển rất thuận tiện cho du khách

khi đến tham quan các điểm di tích. Từ trung tâm thành phố Đồng Hới, du khách có thể di chuyển bằng nhiều loại phương tiện khác nhau nhưng thuận tiện nhất vẫn là phương tiện giao thông đường bộ để đến với các điểm di tích LLVTND nói riêng các di tích lịch sử và danh thắng nói chung trên địa bàn tỉnh

Công tác tuyên truyền, quảng bá về di sản văn hóa nói chung và các di tích lịch sử LLVTND nói riêng ở Quảng Bình được thực hiện thông qua các phương tiện truyền thông, sách, báo và các trang tin tạp chí trong, ngoài tỉnh và thông qua hoạt động trưng bày tại Bảo tàng Tổng hợp tỉnh,...

Bên cạnh những việc làm tích cực, công tác trùng tu, tôn tạo di tích lịch sử - danh thắng nói chung và di tích lịch sử LLVTND trên địa bàn tỉnh Quảng Bình trong thời gian qua vẫn còn gặp nhiều khó khăn và hạn chế. Hoạt động phát huy giá trị di tích lịch sử LLVTND mới chỉ thực hiện tốt ở một số di tích trọng điểm, đã được đầu tư tôn tạo khá đồng bộ, còn nhiều di tích khác đang còn ở dạng tiềm năng, chưa phát huy được giá trị, một số di tích chưa được đầu tư tôn tạo và đang có dấu hiệu xuống cấp. Nhiều di tích có giá trị, có không gian và cảnh quan đẹp, có tiềm năng về du lịch nhưng chưa được quan tâm đầu tư phát triển đồng bộ để trở thành điểm đến hấp dẫn du khách như: các điểm di tích trên đường 12A (ngã ba Khe Ve, Cổng Trời, Cha Lo, Ka Tang), đường Ba Trại - ngã ba Thọ Lộc, nơi thành lập Trung đoàn 18, xưởng chế tạo vũ khí Trần Táo.

Kinh phí đầu tư phát triển di tích còn quá ít so với nhu cầu thực tế nên việc trùng tu, tôn tạo di tích còn dãn trải, thiếu đồng bộ nên nhiều di tích lịch sử LLVTND trên địa bàn tỉnh chưa trở thành sản phẩm du lịch nên chưa phát huy được giá trị. Công tác trùng tu, tôn tạo một số di tích lịch sử LLVTND bằng nguồn vốn xã hội hóa chưa thực hiện đúng theo quy định của Luật Di sản Văn hóa gây ảnh hưởng đến giá trị lịch sử, khoa học, thẩm mỹ của di tích. Hiện nay, phần lớn di tích lịch sử LLVTND ở Quảng

Bình chưa được đầu tư tôn tạo đồng bộ, toàn diện, nhất là thiếu các công trình phụ trợ di tích nên chưa thu hút du khách đến tham quan. Nhu cầu tham quan, tìm hiểu của người dân đối với di tích lịch sử LLVTND trên địa bàn tỉnh còn hạn chế. Hệ thống giao thông và cơ sở hạ tầng tại một số di tích chưa được đầu tư xây dựng hoàn chỉnh. Việc đầu tư tôn tạo các di tích lịch sử LLVTND trở thành sản phẩm du lịch chưa được chú trọng...

Hoạt động tuyên truyền, giới thiệu, thuyết minh trực tiếp tại các điểm di tích LLVTND chưa được chú trọng thực hiện thường xuyên và hiệu quả chưa cao. Việc giới thiệu, tổ chức khai thác giá trị tại nhiều di tích LLVTND còn đơn điệu. Thông tin về di tích trên các phương tiện thông tin đại chúng còn rất hạn chế, thiếu cảm nang về di tích để phục vụ du khách.

Những công trình xây dựng, địa điểm của di tích lịch sử LLVTND đa phần được con người tạo nên phù hợp với mục đích sử dụng (địa đạo, hầm bí mật, nơi thành lập LLVTND, nơi diễn ra các sự kiện lịch sử, trận đánh nổi tiếng...) và gắn liền với những sự kiện, nhân vật lịch sử và các mốc thời gian cụ thể. Chính vì thế, loại hình di tích này rất đa dạng, phong phú, đồng thời cũng rất dễ bị lãng quên, dễ bị tác động, biến dạng tùy theo mục đích sử dụng, theo thời gian và biến động thời tiết khắc nghiệt. Các di tích này vừa khó bảo tồn vừa khó phát huy tác dụng nếu không được quan tâm đặc biệt để bảo tồn, gìn giữ và phát huy giá trị. Ngoài ra, hệ thống di tích LLVTND ở Quảng Bình phân bố nhiều ở vùng rừng núi, trải qua thời gian, thời tiết khắc nghiệt, nhiều di tích bị xuống cấp, trong khi kinh phí hàng năm đầu tư cho phát triển di tích còn quá ít nên rất khó khăn trong việc trùng tu, tôn tạo di tích. Việc thiếu thống nhất, thiếu quy hoạch đồng bộ trong đầu tư nâng cấp các di tích LLVTND gắn với phát triển du lịch nên các di tích chưa phát huy được tiềm năng của mình. Hoạt động bảo tồn các di tích LLVTND hiện nay chủ yếu mới chỉ chú trọng đến những giá trị văn hóa vật thể

mà ít chú ý đến những giá trị văn hóa phi vật thể (các hình thức tri ân, tưởng niệm...) của di tích. Có thể nói, phần lớn di tích lịch sử LLVTND ở Quảng Bình đang còn ở dạng tiềm năng, chưa được phát huy giá trị hiệu quả phục vụ phát triển du lịch.

Di sản văn hóa nói chung, di tích lịch sử - văn hóa nói riêng, trong đó có hệ thống di tích LLVTND là tài sản vô giá của đất nước, cũng là nguồn tài nguyên du lịch có sức hấp dẫn mạnh mẽ, có những tác động tích cực đến sự phát triển kinh tế - xã hội, góp phần thiết lập và củng cố bản sắc văn hóa dân tộc, giúp bảo tồn các di sản văn hóa, tạo điều kiện nâng cao sự hòa hợp và hiểu biết giữa mọi người, giữa các vùng miền, hỗ trợ giao lưu văn hóa. Giữa công tác bảo tồn, phát huy giá trị di sản văn hóa, trong đó có di tích lịch sử LLVTND với phát triển du

lịch có mối quan hệ tương hỗ mật thiết. Di sản văn hóa là động lực thúc đẩy phát triển du lịch; du lịch đóng vai trò góp phần khôi phục, bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa. Vì thế, việc bảo tồn, trùng tu, tôn tạo và phát huy giá trị hệ thống các di tích lịch sử LLVTND Quảng Bình thời kỳ 1945-1975 gắn với phát triển du lịch bền vững là thực sự cần thiết, góp phần hiệu quả để thực hiện nội dung Nghị quyết Đại hội Đảng bộ tỉnh lần thứ XVII, nhiệm kỳ 2020-2025 về “Phát huy giá trị, bản sắc văn hóa truyền thống, khơi dậy tình yêu quê hương, ý chí, khát vọng vươn lên của người dân”, phục vụ nhu cầu đời sống văn hóa tinh thần của Nhân dân, hình thành các sản phẩm văn hóa phục vụ phát triển du lịch, góp phần thúc đẩy phát triển kinh tế - xã hội của tỉnh ■

ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP... (Tiếp theo trang 47)

giá theo hướng năng lực là đánh giá khả năng vận dụng kiến thức, kỹ năng và thái độ ứng xử trong những tình huống cụ thể mà theo chương trình giáo dục phổ thông mới 2018 thì chúng được ánh xạ vào các phẩm chất và năng lực.

Xét về bản chất thì không có mâu thuẫn giữa đánh giá năng lực và đánh giá kiến thức, kỹ năng. Tuy nhiên, đánh giá năng lực được coi là bước phát triển cao hơn so với đánh giá kiến thức, kỹ

năng. Cụ thể hơn, việc đánh giá năng lực chính là đánh giá mức độ “tiêu hóa” kiến thức, kỹ năng khi đứng trước một nhiệm vụ cần giải quyết, đây chính là năng lực giải quyết vấn đề đó.

Việc xây dựng phần mềm hỗ trợ đánh giá và quy trình đánh giá giúp cho người dạy trên cơ sở đó có một cách nhìn tổng quan về cách đánh giá HS, đồng thời giúp HS đạt được yêu cầu cần đạt trong từng môn học ■

Tài liệu tham khảo:

1. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2007), Ban hành kèm theo Quyết định số 60/2007/QĐ-BGDĐT, ngày 16/10/2007, Quy chế Đánh giá kết quả rèn luyện của học sinh, sinh viên các cơ sở giáo dục đại học và trường trung cấp chuyên nghiệp hệ chính quy.
2. Chương trình giáo dục phổ thông tổng thể, Ban hành kèm theo Thông tư số 32/2018/TT-BGDĐT, ngày 26/12/2018 của Bộ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo.
3. Crossouard, B. (2011). “Using formative assessment to support complex learning in conditions of social adversity”, *Assessment in Education Principles Policy and Practice Policy & Practice* (1):59-72.
4. Hayward, L. (2015). “Assessment is learning: the preposition vanishes”, *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 22:1, pp. 27-43.
5. Lê Thị Mỹ Hà (2010), “Quy trình xây dựng đề kiểm tra đánh giá kết quả học tập của học sinh phổ thông”, *Tạp chí Khoa học giáo dục* (63), tr.28-32.